

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

"
" NAS JEZIK

НОВА СЕРИЈА

Књига XVIII, св. 4—5

P-464

БЕОГРАД, 1971.

НЕШТО О ДЕКЛИНАЦИЈИ ВЛАСТИТИХ ИМЕНИЦА СТРАНОГ ПОРЕКЛА У НАШЕМ ЈЕЗИКУ

Мада се властите именице својим основним граматичким и морфолошким својствима начелно не издвајају од осталих, апелатива, ипак су извесна њихова својства унеколико друкчије у језику пројицирана. Отуда и неколико проблема који се често јављају у вези са њима, од којих помињемо: проблем њихове деклинабилности, акцента и рода. Дакако, проблем ће се јавити у оним случајевима када се по својим граматичким својствима или фонетским цртама не уклапају у ред постојећих структура и схема савременог језика, а такав се случај јавља најчешће у оним приликама када одражавају старе, данас преживеле структуре језичког стања (архаичне и дијалекатске одnose) или пак представљају иновацију коју у наш језик доноси продор страног језичког материјала и стања.

Ми бисмо се овом приликом задржали само на овом последњем случају, издвајајући при томе властите именице које у наш језик долазе из неких несловенских језика, и појавама које се у вези с њима запажају у њиховој деклинацији.

Познато је већ из школских граматика да је деклинациони потенцијал именица у нашем језику одређен и условљен пре свега завршетком основе у облику номинатива јединине.

С обзиром на тај критеријум, могу се разликовати следеће врсте:

По првој врсти мењају се им. мушког рода које се у ном. јд. завршавају на сугласник (наставка *Ø*) типа *Вук-Вука* и именице с основом на сугласник а наставком *-о/-е* типа *Марко-Марка*, *Павле-Павла*.

По другој врсти мењају се им. средњег рода чија се основа у ном. јд. завршава на вокал *е* али у другим падежима (сем во-

катива) попримају сугласничко проширење, типа *Црнче-Црнчета* (и само се по томе разликују од претходног типа деклинације; у питању су, кад је реч о властитим именима, углавном хипохористици).

По трећој промени мењају се им. женског рода с основном на сугласник и наставком *-а* у ном. јд., као и им. природног мушког рода с истим својствима, типа *Марија-Марије* одн. *Никола-Николе*.

По четвртој врсти мењају се им. женског рода које се у номинативу јд. завршавају на сугласник без наставка (наставком $\emptyset$), типа *кост-кости*.

Као што се види, индикатор промене није само тип основе (све се, начелно, завршавају на сугласник) ни само наставак номинатива (наставак $\emptyset$ има прва и трећа врста) нити само род (по истој врсти мењају се именице мушког и средњег или мушког и женског рода) већ, најчешће, морају бити узети у обзир сви ови елементи, пре свега облик номинатива и род, а понекад и значење (исп. нпр. (град) *Јајце-Јајца* (само тако) — 1. врста; (апелатив) *јајце-јајцета* — 2. врста (поред *јајце-јајца*), што ће се нарочито испољити у вези са именима страног порекла.

Сумарно гледано, ипак се могу извести следећи закључци:

1. основа номинатива углавном се завршава на сугласник;
2. номинатив јд. се у нашем језику може завршавати само на три од пет вокала, тј. на: *о, е, а*, који су увек кратки;

3. с обизром на род, ситуација је следећа:

- а) им м. р. могу имати у ном. јд. све наставке ($\emptyset$, *о, е, а*),
- б) им. ж. р. могу имати у ном. јд. само $\emptyset$ и *а*,
- в) им с. р. могу у ном. јд. имати само *о, е*, што значи да им. ж. р. не могу бити са наставком *о, е*, а им. с. р. не могу бити са наставком $\emptyset$ и *а* у ном. јд.

Све што би се кретало ван ових оквира не би било у складу са нормом и ситуацијом новоштокавске парадигматске схеме. Именице страног порекла, међутим, веома често таквих су структура да од нашег система одадарају дикретно се супротстављајући поменутиим одликама наше савремене деклинације

Тако ћемо, на пример, налазити имена и мушког и женског природног рода (као и презимена чији род, међутим, не зависи од облика номинатива већ од тога коме се приписује — мушкој или женској особи), топониме и сл. за завршетком ном. јд. на:

— и: (ж. р.) — *Кети, Дороти, Габи, Цули, Бети, Кимберли, Кити, Хајди, Сејди, Елери, Лили, Ширли, Мيني, Доли* итд.;

(м. р.) — *Гари, Гери, Цери, Лесли, Цими, Хоки, Цони, Хенри, Грегори, Руди, Томи, Вили, Тони, Георги* итд.;

(могу бити и мушка и женска) — *Вики, Мики, Лесли, Тони, Цери* итд.;

(презимена) — *Пучини, Верди, Мањани, Сењи, Кенеди*

и др.;

(топоними) — *Делхи, Тахити, Бари, Бриндизи* и сл. (разуме се, примере наводимо само илустрације ради, јер њихов број практично може бити неограничен и употребљаван за различите називе).

Такође налазимо и друге завршетке у ном. јд. које наш језик, начелно, нема:

— о за им. ж. р. — *Сафо, Клио, Саламбо, Сиримаво*;

— е за им. ж. р. — *Нанке, Инге, Рене* и сл.;

— у за им. ж. р. — *Муму, Пупу*;

— у за им. м. р. — *Абу, Аму, Амуру, Амаду, Винету, Зогу, Шеху, Енеску, Чаушеску, Манеску, Баку* и др. Затим, читав низ властитих имена са дугим вокалима на крају основе (махом из романских језика):

ō — *Морсо, Дидро, Бидо, Шајо, Ватерло, Тисо, Иго Цо, Ло*;

ē — *Кле, Андре, Рене, Морше, Пине, Добе, Поатје, Дибоне, Фуше, Корбизије, Монтескије, Буланже* и др.;

ȳ — *Гифу, Помпиду, Фу, Арну, Киву, Секу, Шеху*;

ȳ — *Анри, Мари, Ли, Ади, Чи, Ки, Ги*;

ā — *Мара, Томба, Комба, Дега, Ра*.

За разлику од наше, домаће ситуације — веома велики број страних имена женског рода завршава се у ном. јд.:

— на сугласник: *Дорис, Клер, Ким, Карон, Цоан, Симон, Морин, Мерлин, Елизабет, Бет, Хелен, Мадлен, Ен, Бес, Мишел*,

Алисон, Етел, Мирјам, Брижит, Рут, Кармен, Перл, Нанет и др. (нека од њих могу бити употребљена као имена мушких особа).

Велики број имена страног порекла (нарочито кинеска, јапанска, романска и др.) доносе конструкције са вокалским групама на крају речи. Комбинације могу бити разноврсне. Навешћемо, опет илустрације ради, само неке, сврставајући их према последњем вокалу:

— *ао*: *Мао, Јао, Кирасао, Макао, Билбао, Чиао, Шао*;

— *ео*: *Лео, Тео, Борнео, Галилео, Матео, Такео, Бартоломео*;

— *ио*: *Амброзио, Марио, Виторио, Бонифацио, Иларио, Игнасио, Лио, Жолио, Кио, Антонио, Токио*;

— *ау*: *Ландау, Арау, Аргау, Шпандау, Дахау, Бреслау*;

— *еу*: *Папандреу*;

— *иу*: *Фехмиу, Салиу, Лиу, Киу, Шиу*;

— *оу*: *Фороу, Бреслоу*;

— *уа*: *Хуа, Куа, Ксинхуа*;

— *еа*: *Теа, Доротеа, Астреа, Бареа*;

— *уа*: *Гаргантуа, Фуа*.

Свакодневно, путем литературе, а нарочито путем радија, штампе и телевизије — лансира се велики број све нових и нових имена (државника, политичара, градова итд.) из свих крајева света. Како их уклопити не само у фонетски већ и морфолошки и акценатски систем нашег језика, није увек једноставно. (С таквим проблемима, уосталом, сусрећу се и други језици).

Велики број имена, оних, дакако, који се својим морфолошким својствима и граматичким одликама не разликују од наших структура (типа: *Цон, Елизабета*) — готово и не представљају проблем (мада не увек). Што се пак осталих именица тиче — може се рећи да оне не налазе подједнак начин да се нашем систему прилагоде. Овај процес покушаћемо да покажемо ослањајући се делимично и на материјал дневних или недељних листова, Малу енциклопедију Просвета и сл. у којима се оваква имена свакодневно јављају.

Пре него што поговоримо о томе како се туђа имена мењају данас у нашем језику, да укажемо и на нека општа својства властитих именица:

— За властите именице постоји могућност великог избора речи; готово свака именица (или чак слог) теоријски може представљати материјал за име. Отуда велика шароликост њихових структура у морфолошком смислу.

— Као и све именице, и имена имају у нашем језику род. Мушка и женска имена, дакако, природни (никада нису средњег рода), а остала (градова, река, планина, острва итд.) граматички род. Морфолошки као и фонетски елементи нису увек довољни индикатори рода — или стога што се често исто име узима и за женске и мушке особе (као: *Мики, Лесли, Мишел* итд., што је случај и са неким нашим именима, нарочито хипокристичним: *Брана, Љуба, Ива* и сл.) или стога што морфолошки индикатор номинатива (основа + наставак) може бити исти за два рода (на *-а* се могу завршавати и имена мушког и женског рода, нпр.).

— Имена увек означавају појединачна лица и отуда, начелно, немају множину. По својим морфолошким особинама, међутим, могу бити или „личити“ на множински облик (исп. *Тахити*, наше *Водице, Нашице, Пљевља и др.*) што уноси посебне проблеме у деklinацију.

— Презимена се истим обликом номинатива односе и на мушка и на женска лица. Уколико се завршавају на сугласник, променљива су само ако се тичу мушких лица (исп. „То је писмо *Јована Петровића*“, али — „То је писмо *Јелене Петровић*“), а ако се односе на женска лица променљива су само када се завршавају самогласником *-а* (исп. *Јовановићка-Јовановићке, Јовићева-Јовановићеве, Кудрна-Кудрне, Пагаруша-Пагаруше* итд.).

И, најзад, да поменемо и познату црту — да властита имена теже да се одупру фонетским и другим променама које би могле пореметити тачну „реконструкцију“ номинатива (отуда *Пожега-Пожеги* (поред *Пожези*), *Милка-Милки* (а не *Милци*) и сл.), што је типично за она имена која, с обзиром на наше језичког осећање, нису довољно јасна или позната.

Акцентовање страних именица представља свакако својеврстан проблем. Решење у сваком случају, међутим, треба тражити у нормама нашег, новоштокавског акцентског система (као што је случај и са изговором и транскрипцијом туђих гласовних елемената којих у нашем језику нема) а не поводити се за страним, етимолошким акцентом (који се чак, практично, не може често ни тачно утврдити). Отуда, узгред речено, сматрамо неприхватаљивом праксу коју у последње време спроводе спикери радија и телевизије акцентујући страна имена на начин који је у нашим оквирима туђ (као: *Садаџ*, *Кардељ*, *Помџиду*, *Киниџса*, *Ал ахрам*, *Моше Дајан*, *Бразил*, *Косигин* итд. — иако је опште познато да у нашем језику акценат не може бити на последњем слогу или да силазни акценти дуги и кратки (˘ и ˝) могу стајати само на првом слогу).

Да погледамо, после ових општих напомена, како се страна имена понашају у границама нашег дефлексионог система.

Правопис српскохрватског књижевног језика (исп. чл. 167.) даје извесна, мада не и потпуна упутства. Прегледали смо отуда извештај број дневних листова (Политику, нпр. (Пол.) и недељних ревија (ТВ новости — (ТВН)) у којима се оваква имена вема често налазе. На основу материјала као год и властитог језичког осећања мислимо да се може дати следећи преглед:

За именице *мушког рода*, тј. имена мушких особа чије се морфолошке одлике поклапају са нашим (основа на сугласник и наставак *Ø* одн. *о* или *а*) очекивали бисмо да имају исту промену као и наша мушка имена. Таква је ситуација евидентна (мада не увек) углавном код имена са основом на сугласник + *Ø*: *Цорџ-Цорџа-Цорџу*, *Саливен-Саливена-Саливену*, *Стив-Стива-Стиву*, *Освалд-Освалда-Освалду*, *Томас-Томаса-Томасу* итд.

Доста добро се у такав систем уклапају и именице које се завршавају кратким вокалом *-о* (које и по одредбама Правописа треба мењати као домаћа имена на *-о*): *Торквата Тасо-Торквата Таса*, *Бакомо-Бакома*, *Иго* (име) — *Ига-Игу* (Прав.) па и *Алдо Моро-Алда Мора-Алду Мору* и сл.

Чини нам се да ће промена и оваквих именица представљати проблем у случају да нису довољно одомаћена, а поготово ако би се могао претпоставити или стварно постоји могућност да се

променом наруши појам о томе како гласи номинатив. Отуда, рецимо, налазимо и овакве примере: Посета Алда *Мороа* (Пол.), а мислимо да за такав третман постоји оправдање. Оно се крије у чињеници да одиста може постојати презиме и *Мор* (нпр. Томас *Мор*) и *Моро*; оба би, по правилима наше деклинације, имала исте зависне падеже (*Мора-Мору-Мором* итд.). Потреба — евидентна и, често, из практичних разлога оправдана — да се јасно „сачува” индиција о томе како тачно гласи номинатив и доводи до прављења овакве разлике, која се постиже или тиме што ће се наставци падежа додавати на цео облик номинатива или ће се име оставити непромењено (нпр. Посета *Алдо Мороа*). Тако исто ће се промена избегавати и у именица на консонант уколико би могла унети недоумицу о томе какав је номинатив. Таква би била имена која могу евентуално имати или подра-зумевати номинатив на -о или -е као што је, на пример, случај са именом *Ив* (исп. *Ив* Монтан). (Пример који смо нашли: Није знала за *Ива* Монтана (ТВН) говори, мислимо, о томе да писац претпоставља да је номинатив имена познатог глумца такође довољно познат). Унеколико изузетак представљају имена типа *Бруно* за које налазимо двојаку промену: *Бруно-Бруна-Бруну*, али и *Бруно-Бруне-Бруни* (као да се завршава на -а: *Бруна*). Довољно одомаћено — вероватно се поводи за нашим именима (па и деклинацијом) која имају такав варијантски дублет, као *Сава* и *Саво*, *Тома* и *Томо*, *Ива* и *Иво* сл.) Као што је познато, у југозападним крајевима облици на -о мењају се по првој врсти: *Саво-Сава-Саву* (исто као *Марко-Марка-Марку*) док се у западним крајевима зависни падежи мењају као именице на -а (тј. као *Сава-Саве-Сави*): *Саво-Саве-Сави*. У књижевном језику ова имена на -о могу се мењати на оба начина, тј. или — *Саво-Сава-Саву* или — *Саво-Саве-Сави*, па вероватно отуда и двојака промена именица типа *Бруно*: *Бруно-Бруна-Бруну* и *Бруно-Бруне-Бруни*, мада бисмо рекли да је чак промена *Бруно-Бруне-Бруни*, обичаја (исп. Од *Бруне Бјелинског*), сем уколико, рецимо, други моменти (нарочито утицај презимена или других речи не намећу другачију промену, (као: *Бордано Бруно-Бордана Бруна-Бордану Бруну* и сл.).

И уколико завршном -о претходи основа на вокал — промена је „нормална”: *Билбао-Билбаа*, *Макао-Макаа*, *Амброзио-Ам-*

Брозија, Лео-Леа, Борнео-Борнеа, Данчуо-Данчуа, Бартоломео-Бартоломеа, Виторио-Виторија итд. Изузетак ипак чине кинеска, јапанска и сл. имена која падежни наставак имају додат редовно на цео номинатив: *Мао-Маоа-Маоу, Пијао-Пијаоа-Пијаоу, Женми жибао-жибаоа-жибаоу* што, по свој прилици, може да се каже и за имена која су ретка и мање обична (као: *Минео, Такео, Матео*).

Мушка имена или презимена која се у ном. јд. завршавају другим *-о* мењају се (исп. и Прав.) тако што *о* задржавају кроз целу промену (*Игђ-Игда-Игду, Русђ-Русда-Русду, Дидрђ-Дидрда-Дидрду, Цђ-Цда-Цду, Лђ-Лда-Лду*). Ово ће важити, дакако, и за имена која се у основи завршавају другим вокалом или групом вокала.

Занимљиво је, међутим, да страна имена на *-е* и основном на консонант, иако по структури одговарају нашим (типу *Пазле*), никако нису (за разлику од именица на *-о*) нашла могућности да се приклоне нашој парадигми. Напротив, било да је *-е* кратко или дуго одн. наглашено или ненаглашено — падежни наставак се редовно додаје на целу основу, као: *Супе-Супеа-Супеу, Данте-Дантеа-Дантеу, Чиле-Чилеа-Чилеу* (Прав.) *Бузепе-Бузепеа-Бузепеу, Аминторе-Аминтореа-Аминтореу, Франше-Франшеа-Франшеу, Аминкаре-Аминкареа-Аминкареу* итд. Уколико се јављају поред презимена — остају чак радије непромењена (исп. често — *Опера Бузепе* Вердија (понекад се чује и *Бузепа*, што би био „нормалан“, наш облик, мада такав делује доста рогобатно), од *Аминкаре* Понкијелија, Из Улице *Франше* де Переа, *Говор Аминторе* Фанфанија итд.). — итд.) Разлог за овакву ситуацију свакако и овде треба тражити у настојању да се ништа не поремети у сигурности о томе како тачно гласи номинатив.

На исти начин понашају се и остала имена мушког рода, међу којима су најзаступљенија имена на *-и*. Било да је то *и* дуго или кратко — падежни наставак се такође додаје на цео номинатив (*Томи-Томија-Томију, Георги-Георгија-Георгију, Грегори-Грегорија-Грегорију, Цими-Цимија-Цимију, Лесли-Леслија-Леслију, Гарибалди-Гарибалдија-Гарибалдију, Херби-Хербија-Хербију, Хенри-Хенрија-Хенрију, Нени-Ненија-Ненију, Хоки-Хокија-Хокију* и др.). Можемо већ сада поменути чињеницу да се и велики број имена женског рода завршава овим наставком (често

иста имена могу бити и женска и мушка). Индикатор рода — управо је деклинабилност (женска имена су непроменљива, исп. о томе даље). Мада се имена м. р. на -и лако мењају, и она указују на извештан отпор који у нас постоји према промени имена која се не уклапају идеално у нашу схему. Тако ћемо често мушка имена на -и такође налазити непромењена ако стоје поред презимена, таквог, дакако, који осећамо деклинабилнијим (исп. Ана је удата за глумца *Герија* Дугана (ТВН) али и — Тако је било и са флаутистом *Херби* Меном (ТВН), То је филм са *Хенри* Фондом (ТВН), Њега је ангажовао за улогу *Георги* Димитрова (ТВН), Прича *Елери* Квина (ТВН), Заступао је многе звезде од *Томи* Стила до *Зазе* Габор (ТВН) итд.).

Што се тиче мушких имена на -а може се запазити да се мењају као наша, по трећој врсти, уколико је -а кратко, ненаглашено или уколико цела или завршним слогом подсећају на наша (исп. *Тагора* — сл. *Гора*, *Арболеда* — сл. *Леда*, *Неда*) или су одомаћена (као *Дима*): *Дима-Диме-Дими*, *Тагора-Тагоре-Тагори*, *Анакасгора-Анаксагоре-Анаксагори*, *Аранда-Аранде-Аранди*, *Асања-Асање-Асањи*, *Ховеида-Ховеиде-Ховеди* и др., али *Томба-Томбаа-Томбау*, *Комба-Комбаа-Комбау*, *Амон Ра-Раа-Рау* *Бареа-Бареаа-Бареау*.

Имена на -у такође се мењају по првој врсти, с тим што се падежни наставци додају такође на цео номинатив: *Венету-Винетуа-Винетуу*, *Помпиду-Помпидуа-Помпидуу*, *Анжу-Анжуа-Анжуу*, *Амару-Амаруа-Амаруу*, *Аманду-Амандуа-Амандуу*, *Арну-Арнуа-Арнуу* и др. (Наравно, у заједници са флексибилнијим презименом или именом и сл. — као и остала страна имена — и ова ће радије остајати непромењена.

На исти начин мењаће се и мушка имена са групом вокала која се завршава на -у: *Папандреу-Папандреуа-Папандреуу*, *Ландау-Ландауа-Ландауу*, *Дахау-Дахауа-Дахауу*, *Лиу-Лиуа-Лиуу* итд. с тим што ће и она радије остајати непромењена уколико стоје поред имена одн. презимена које је по својим својствима флексибилније (исп. од Бекима *Фехмиу*, с Бекимом *Фехмиу* итд.; сматрамо мање обичним обрнут случај који смо забележили у Пол. експресу: Разговарали смо са секретаром *Куртеш Салиуом*; обичније би било: с Куртешом Салиу).

Имена женског рода понашају се, уопште узев, двојако — или се мењају по трећој врсти или у свим падежима задржавају облик номинатива непромењен.

Имена на *-а* мењаће се, наравно, исто као и наша (*Жана-Жане-Жани, Елизабета-Елезабете-Елизабети, Кончита-Кончите-Кончити* итд.).

На овај начин мењаће се, међутим, и имена која се у ном. јд. завршавају на *-о*: *Сафо-Сафе-Сафи, Клио-Клије-Клији, Саламбо-Саламбе-Саламби* (Прав.), *Сиримаво-Сиримаве-Сиримави*, затим неке именице које се завршавају на *-е*: *Инге-Инге-Инги* — углавном оне које би могле гласити и на *-а* (исп. *Инга*), док друге, као *Нанке, Рене* — чије „парњаке“ тешко можемо претпоставити — чини нам се остају радије непромењене.

Правопис вели да се по трећој врсти мењају и француска имена ж. р. која код нас место муклог *-е* на крају обично добивају наставак *-а*, те женска имена која се свршавају на сугласник (стим што женска имена на сугласник могу остати и непромењена), као: *Марна, Шампања, Жанета* одн. *Манон-Маноне* (или *Манон*), *Кармен-Кармене-Кармени* (или ген. и дат. *Кармен*). У оваквих именица, међутим, пракса показује знатнија одступања. Колико смо могли приметити, не само француска већ и друга женска имена с фонетском основом на сугласник — најчешће остају непромењена (исп. Писмо *Мерилин Монро* (ТВН), Остварио је улогу у филму са *Мишел Морган* (ТВН), Заједљивост *Дорис Шустер* (ТВН), Повела је *Ким* др Росију (ТВН), Договорила се са *Алисон* (ТВН), У ординацију је дошла *Клер* Мортон (ТВН), У главним улогама видећемо *Егел* Баримор (ТВН), У пратњи је супруге *Елизабет* Тејлор (ТВН), Мајкл нормализује односе са *Клер* и упознаје се са *Дорис* и *Ким* (ТВН); овако се понашају и многа друга имена овога типа као: *Рег, Карон, Џоан, Симон, Морин, Бет, Рут, Хелен, Мадлен, Ен* итд., а данас ће се најчешће тако понашати и — *Кармен, Манон* и сл.). Као именице на *-а* мењаће се од поменутих и сличних, мада такође ретко, само она женска имена која по нашем језичком осећању могу имати тај завршетак у ном. јд., као: *Елизабет(а)* (забилежили смо у истом листу и: „Нисам ја Софија Лорен или *Елизабет* Тејлор“ и „*Елизабета* [Тејлор] је одбила улогу“ (ТВН). Слично се може претпоставити и за имена *Џоан — Џоана, Симон — Симона, Бет —*

Бета итд., док за имена као *Рег, Ким, Дорис, Алисон* такве парњаке не налазимо па се никако не могу мењати по трећој врсти. Уопште се може рећи да женска имена на сугласник остају индеклинабилна ако ни због чега другог оно ради што боље аутентичности номинатива. С друге стране, није редак случај да иста имена могу бити употребљена и за мушка лица (као *Ким, Рег, Симон, Мадлен, Карон* итд.). У оваквим ситуацијама опозиција рода постиже се управо деклинацијом: ако се мења — име је мушко, ако се не мења — име се односи на женску особу.

Исти закључак може се извести и за именице које се завршавају на *-и*: *Камберли, Боби, Кити, Хајди, Сејди, Елери, Лесли* итд. Уколико су женског рода не мењају се (исп. Имају троје дсце: кћери *Кимберли* и *Дину* и сина *Мајкла* (ТВН), *Карло* обнавља пријатељство са *Кити* *Едмонд*, његовом супругом (ТВН). Он ће се оженити са *Сејди Раух* (ТВН), *Џули* је већ седела... Ви поздравите *Бети* — добацио је *Џули* улазећи у канцеларију (ТВН) итд.). Уколико, пак, служе као имена мушких особа (*Мики, Лесли, Вики* итд.) — обавезно се мењају, поготово ако је име једини индикатор рода (исп. Син *Лесли Карон* — женско име; Син *Леслија* *Херингтона* — мушко име).

Као непроменљива свакако ће се понашати и женска имена на *у* (*Муму, Шушу, Пупу, Арну* и др., која не налазимо у вштем броју).

Практично — може се рећи да су страна имена женских лица (као год и њихова презимена) најчешће индеклинабилна (сем уколико се не завршавају на *-а* у ном. јд.). То значи да се ни једна од две могуће промене именица женског рода не показује данас продуктивном. Трећа деклинација — отуда што нарушава однос према номинативу, док сугласничка декланација у свим зависним падежима јединине има увек исти наставак (*-и*) па се именице ове врсте осећају тако као и да се и не мењају.

За именице мушког рода може се констатовати већа флексибилност с изразитом продуктивношћу прве деклинације чији се наставци додају или на основу или на цео облик номинатива (чак и у оним случајевима када то не би било неопходно), нарочито ако је име у нас недовољно распрострањено и обично.

Приметна је, међутим, и тенденција да имена страног порекла остају ван утицаја деклинације, односно да се падежни

односи „пренесу” на друге речи погодније за промену. Овај случај посебно је евидентан у приликама када се име јавља поред презимена или када испред презимена постоје два имена за једну личност. Подстицај за такву праксу не даје само извесна неприлагодљивост или отпор страних структура према нашој деκлинацији већ и веома велики број случајева када се први део или први делови по правилу у нас не мењају (као: *Њу Јорк*, *Рио де Жанеиро*, *Де Гол*, *Дон Жуан*, *Бен Хур*, *Мон Блан* — исп. о томе Правопис, чл. 167, тачка ј.) и која се у многим случајевима осећају као једна реч. Ово је посебно карактеристично за кинеска, јапанска и сл. имена која се увек у деκлинационом смислу третирају као једна реч (исп. чак и *Мао Це Тунгов* говор (Пол.) за разлику од наше ситуације (која не допушта рецимо „*Јосип Броз Титов* говор” већ се место присвојног придева узима посесивни генитив — *Говор Јосипа Броза Тита*).

На основу изложеног, основни закључак био би, у ствари, у следећем:

1. Имена страног порекла у суштини се не уклапају идеално у наш систем деκлинације. Изузетак чине само мушка имена с основом на сугласник и наставком *Ø* у ном. јед. (типа *Џорџ*, *Стив*) и женска имена с основом на сугласник и наставком *-а* у ном. јед. (типа *Елизабета*, *Жана*).

2. Сва остала имена, уколико се мењају, задржавају у зависним падежима цео облик номинатива. Ово зато што страна имена практично могу имати у ном. јд. завршетак (наставка) који ми на основу свог језичког осећања или искуства не можемо увек са сигурношћу да одредимо уколико се он у зависним падежима, по законима наше деκлинације, „елиминише” (на пример — основа *Ив-* може практично да у ном. јд. има било који вокал на крају: *Ива*, *Иво*, *Иву*, *Иви*, *Иве* или само *Ив*). Из овога проистиче следећа црта —

3. Представа о томе како тачно гласи номинатив веома је битна и појам о томе нерадо се нарушава, услед чега се често цео номинатив преноси у зависне падеже или се одустаје од промене по падежима, нарочито ако се падежни однос може показати на други начин (предлогом, променом одговарајућег апелатива, презимена и сл.). По систему — цео номинатив + па-

дежни наставак деклинирају се све остале именице м. р. (у већој мери одступају им. на -о, нарочито ако су довољно позната или понашена) као и им. ж. р. која се завршавају на вокал (изузев им. ж. р. на -о). Међутим, женска имена на -и (као и им. на консонат) у ном. јд. уопште се не мењају по падежима.

4. Деклинабилност одн. одсуство деклинације може у неким случајевима послужити као опозиција рода. Овај случај је евидентан у оних имена која имају исти облик у оба случаја (типа *Мишел*, *Мики*): уколико су то имена мушких особа — мењаће се, а ако су имена женских лица — остаће у зависним падежима — непромењена.

Др Е. Фекете